

“Van kokerdenken naar collectieve impact: samen leren, samen samenleving maken”

Waar onderwijs en samenleving elkaar kunnen versterken:
getuigenissen vanuit een (boven)lokale bestuurs- en academische context

Lieven Janssens, UAntwerpen/AMS

Startdag VLOR, Vlaams Parlement, 18/09/2025

Universiteit
Antwerpen

VLAAMSE
ONDERWIJSRAAD
VAN EN VOOR ONDERWIJS

Antwerp
Management
School

Vijf verschillende ROLLEN in het verhaal

- Bestuurskundige UAntwerpen: lokale besturen, maatschappelijke bestuurskunde
- Penhouder van de “Toekomstvisie op het lokaal & binnenlands bestuur”
- Burgemeester van een echt “onderwijsdorp” (in casu Vorselaar) en oprichter/voorzitter van “regio Neteland” (bv. scholenplatform)
- Werken aan de STEM-uitdaging: voorzitter STEM Neteland (ecosysteem) en ondervoorzitter van het Vlaamse “STEM-platform”
- Aan de UAntwerpen ook een rol als “opdrachthouder bij de rector” (~ verbinding onderwijs met overheid en samenleving)

Vijf prioritaire thema's vanuit VLOR

- 1 - Een samenleving waar iedereen zich thuis voelt en meetelt
- 2 - Sterke brug tussen onderwijs en werk creëren.
- 3 - Onderwijs dat ruime talentontwikkeling en brede vorming stimuleert
- 4 - Emanciperende kracht van onderwijs samen waarmaken
- 5 - Een maatschappij die vertrouwen heeft in de onderwijsprofessional

(Commissie Onderwijs en Samenleving
en de dialoogtafels van 15 mei 2025)

AGENDA

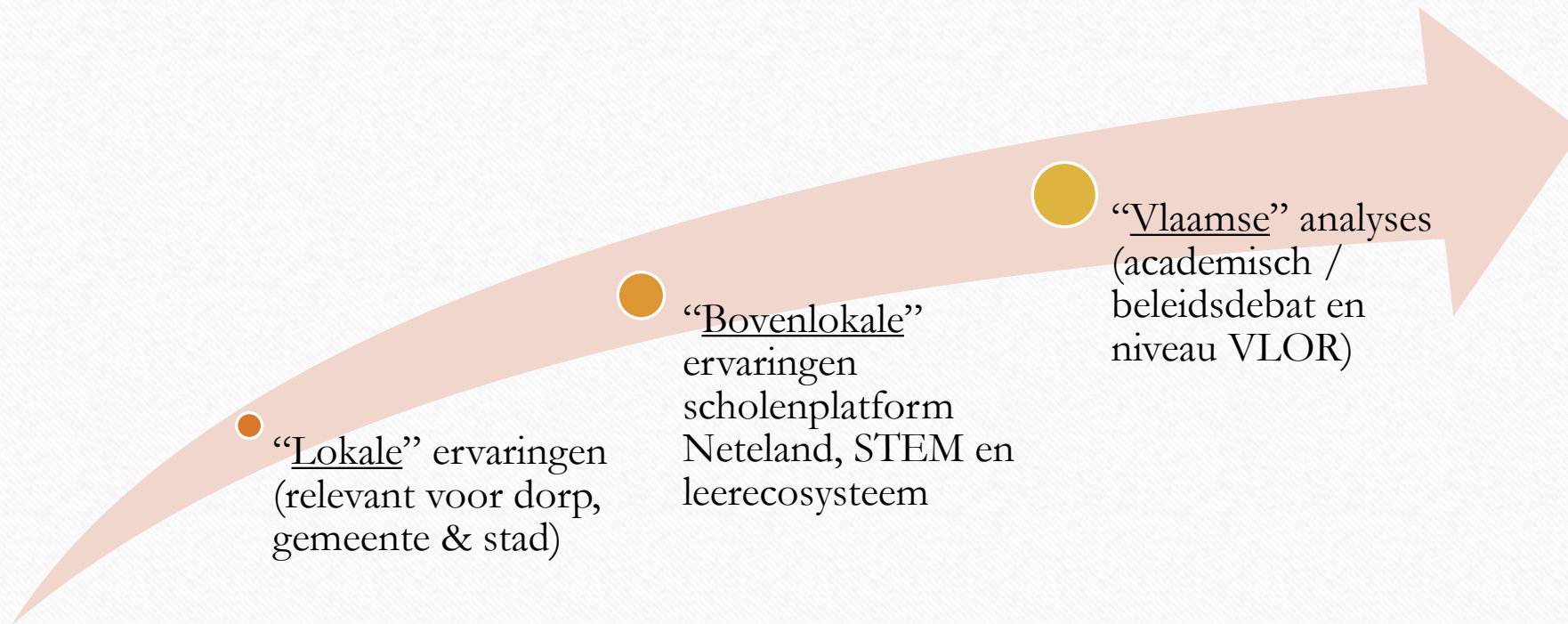
VIJF “**PRAKTIJK**”VERHALEN

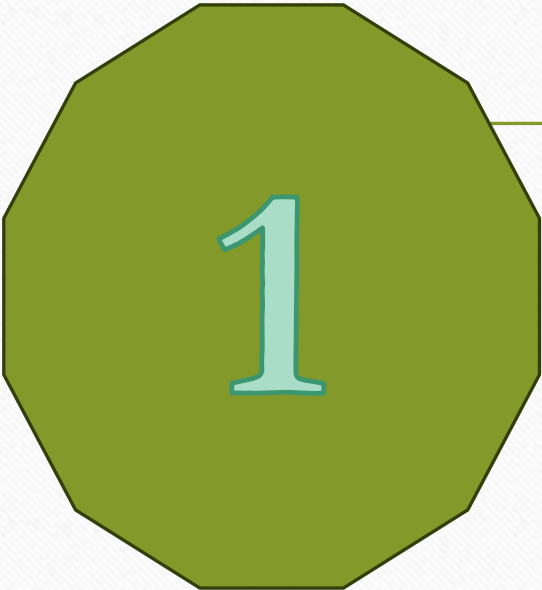
- Uit het onderwisdorp Vorselaar
- Co-creatief “Samen Dorp Maken”
- Over een intergemeentelijk & netoverschrijdend scholenplatform
- Uit het STEM-landschap
- Het “leerecosysteem”

VIJF “**ACADEMISCHE**” ANALYSES

- Snel veranderende en complexe maatschappelijke uitdagingen > samen
- Mooie prototypes > meer generiek maken
- Verkokerd > *outside in* ipv *inside out*
- Nood aan andere governance (overleg)
- Collectieve impact (samen-inspanning)

VERBREDING IN AGENDA

A green octagon with a black outline, containing the number 1 in a light blue color. It is positioned on the left side of the slide, partially overlapping a dark brown horizontal bar.

1

VORSELAAR ONDERWIJSDORP

WELKOM IN
VORSELAAR

VERRASSEND
NATUURLIJK
ONDERWIJSDORP

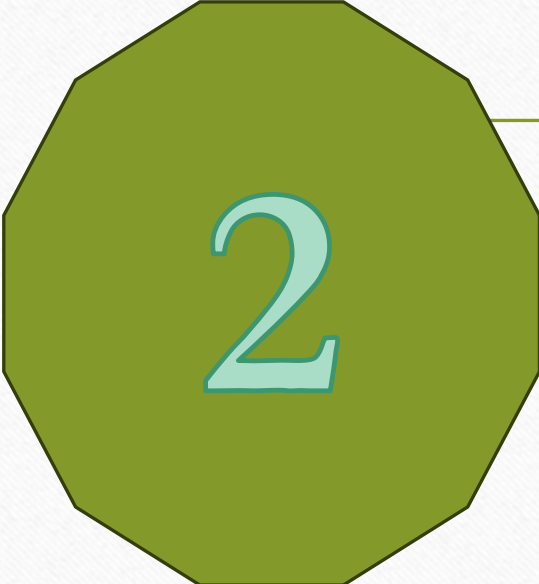
VORSELAAR

Transversaal leer”beleid”

- **Onderwijsdorp**, circa 4000 lln, + 8000 inwoners
> traditie zusters, lerarenopleiding
- **Betrokken gemeente** alle levensdomeinen/-fases
> vanuit een dubbele rol als **actor & regisseur**
- Flankerend **“leer”beleid** ipv “onderwijs”beleid
> van zwemmen en middagtoezicht vroeger, naar veel meer & echt geïntegreerd beleid: STEM, diversiteit, mobiliteit, zomerscholen, schoolfacturen, gezondheid, community-projecten met scholen (triple-modules), enzovoort ...)
- **Scholenplatform**: niet beperken tot een “netwerk”
> concrete beleidsinitiatieven & projectmatig werken

2

SAMEN
DORP MAKEN

Co-creatief ifv maatschappelijke opgaven

- Maatschappelijke opgaven
 - Armoede
 - Inclusie
 - Blauwgroen en klimaat
 - Diversiteit
 - Enz.
- Co-creatie via scholenoverleg, dorpsstafel, ...
- **Samen geraak je verder, doe je meer, beteken je ook meer (maatschappelijk) en het zorgt ook voor meer traditie van overleg (vertrouwen voor de toekomst), het overtuigt 'oude' (binaire, stereotiepe, 'veronderstelde') tegenstellingen**

Visietekst als basis

(Uit: **Opportunititeit 1 - De kracht van verbinding**)

- “Intern op de campus zorgde de doorgedreven verzelfstandiging ervoor dat de aspiratie naar een concreet actiegericht en verbindend project groeide.”

(Uit: **Opportunititeit 2 - Gezamenlijke communicatie**)

- “Iedereen is trots op het groene karakter van de campus en de omgeving. Het is een echte troef. Het biedt kansen voor gezamenlijke branding en identiteit.”

(Uit: **Opportunititeit 3 - Gedeeld ruimtegebruik en ‘uitbreken’**)

- “Gedeeld ruimtegebruik op de campus enerzijds en meer uitbreken en samenwerken buiten de campus anderzijds moeten we verder durven exploreren. De uitwerking van een masterplan moet kansen bieden om niet enkel over het muurtje te kijken maar ook écht out of the box te denken en een integrale campusbrede visie te ontwikkelen i.f.v. infrastructuur en buitenruimte, veiligheid, hemelwater, groen, parkeren, verbindingswegen, diensten, enz.”

(Uit: **Opportunititeit 4 - Bouw- en renovatieprojecten**)

- “Door de opmaak van een masterplan ontwikkelen we een visie die slimme keuzes kan maken voor de toekomst.”

(Uit: **Opportunititeit 10 - Momentum**)

- “Tenslotte is de grootste opportuniteit dat we aanvoelen dat het momentum er is. De tijdsgeest, het draagvlak voor dergelijke projecten, zowel extern (bv. bij de bevolking en overheden) als intern (bij bv. leerkrachten), zit helemaal mee.”

**Samen op weg naar ...
het duurzaamste scholendomein van Vlaanderen**

**INSPIRATIENOTA / INTENTIEVERKLARING
SEPTEMBER 2021**

Samen werken we aan ...

*Congregatie zusters der christelijke scholen
Maria Hendriks, algemeen overste*

M. Hendriks

Donchesteitng
Rik Willemsen, gedelegeerd bestuurder

Onderwijsinrichtingen Zusters der Christelijke Scholen van Vorselaar (OZCS)
Greet Vermeire, afgevaardigd bestuurder OZCS Zuid-Kempen en Midden-Kempen vzw

Greet Vermeire

Internaat
Josien Taverniers, beheerder

Josien Taverniers

Kardinaal van Roey Instituut
Bligit Myle, algemeen directeur

Bligit Myle

Thomas More campus Vorselaar
Kathelijne Van der Pas, unit manager

Kathelijne Van der Pas

Vrije Lagere oefenschool Windekind
Els Van Winckel, directeur

Els Van Winckel

Vrije Kleuterloefenschool de Duizendpoot
Ann de Busser, directeur

Ann de Busser

Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete
Daan Janssens, projectmedewerker Schoolplaatsvergroening

Daan Janssens

Gemeente Vorselaar
Lieven Janssens, burgemeester
Elly Beirindox, algemeen directeur

Lieven Janssens

Elly Beirindox

THOMAS MORE

Windekind
VRIJE LAGERE OEFENSCHOOL

De Duizendpoot

KLEINE EN GROTE NETE
REGIONAAL LANDSCHAP

VORSELAAR
VERASSEND NATUURLIJK

OZCS

KARDINAAL VAN ROEY INSTITUUT
DE SCHOOL VAN JE LEVEN

- ✱ Dorpsverbond, dorpsstafel en **dorpsplan**
- ✱ **Visiedocument** voor het dorp & het hele klooster-/schooldomein
- ✱ **Collectief handelen** in belang van het dorp en haar inwoners
- ✱ Masterplan **goedgekeurd in gemeenteraad**

Duurzaam ertgoed bewaren
Meervoudig gebruik

BIB IN KLOOSTER

Met partners in coöperatie,
participatie in burgerkabinet
en experts (bv. RE-ST)

DORPSTAFEL

Meer groen & blauw
Transformatieproject
Ambassadeur ontharding

OUTDOOR TEACHING

Gezondheidshuis PIOEN
Sociale campus met LDC als spil

JONGERENWELZIJN & SPORHAL

Nieuwe woonvormen: begeleid wonen,
coöperatief, erfpacht- en sociaal wonen

VLAAMSE BOUWMEESTER - PEDA

Hoppin punt ism Vervoerregio
Auto-/fietsdelen+

OPENBAAR VERVOER SCHOLEN

Regenwater Marktplaats
Haalbaarheid warmte
Energiegemeenschap

WARMTENET GESTART

Focuszones

TOTAAL: 17 559m²

waarvan 13 320m²

3015m²

1224m²

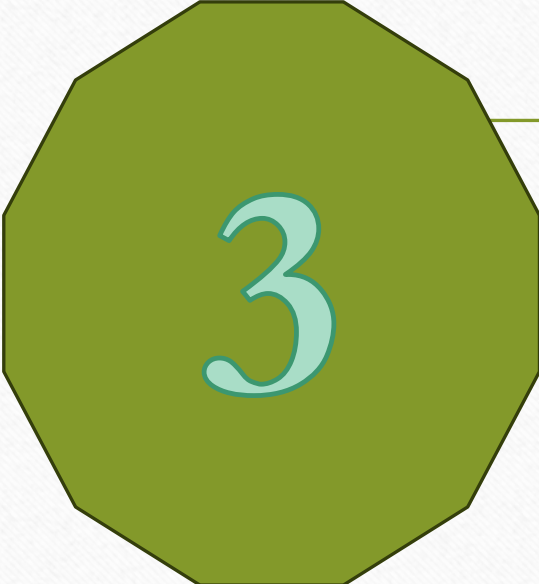

Bv. blauwgroen

- ✱ Toekomstbestendigheid en respect voor natuur
- sensibilisering klimaat
- ✱ Betrokkenheid ouders
- ✱ Participatie leerlingen
- ✱ Participatie leerkrachten

A green octagon with a light blue number 3 inside it, positioned on the left side of the slide.

3

SCHOLENPLATFORM NETELAND

Neteland: Scholenplatform

- Neteland > **vaste regio** (regiovorming)
- Territoriale samenwerking > traditie & vertrouwen - meer gedurfd beleid (verregaande afstemming > bv. codex, HR personeel, zwembad)
- Op 44 domeinen > **transversaal werken** (bv. UiTPAS, ketenaanpak)
- Niet enkel bestuurlijk > andere partners bv. in veiligheid, STEM, mobiliteit, vrije tijd en economie (unizo/voka) > traditie van een vast **scholenplatform** (37 scholen)
- Werkgroepen, themabijeenkomsten per niveau en plenair moment
- **Charter** > méér, en moediger beleid, meer traditie van overleg/samenwerking, bredere schouders, communicatie lokale besturen > zo ook meer maatschappelijke impact!

CHARTER

Gemeente-, school-
én netoverschrijdend

→ gedurfd(er) beleid
kinderarmoede,
lege brooddozen,
inclusiviteit, e.a.

Gezondheid

Mobiliteit

Diversiteit

**ONZE SCHOOL WERKT MEE AAN
"GEZONDE SCHOLEN NETELAND".**

Een betere gezondheid voor élk kind in Neteland!

Een betere gezondheid voor élk kind in Neteland!

De basisscholen van Neteland engageren zich om de volgende jaren actief in te zetten op een **gezondheidsbeleid**. De vijf lokale besturen van het **samenwerkingsverband Neteland** (Grobbedonk, Herenthout, Olen, Vorstlaar) en **Logo Kempen** gaan **samen met de scholen** aan de slag om dit te realiseren. Het **Vlaams Instituut Gezond Leven** ondersteunt met expertise. Hiermee willen we samen bijdragen aan een betere gezondheid en gezondheidsvoorwaarden voor alle leerlingen in Neteland.

Om dit te realiseren buiken we ons op de **methodiek Gezonde School**. Deze methodiek helpt scholen om stap voor stap te evolueren van losse acties (bv. een gezond ontbijt, een sportdag) naar een **samenhangend gezondheidsbeleid**. En die door de schoolleiders in te zetten op een mix van strategieën: gezondheidseducatie, een duidelijke regelgeving of afspraken, een gezonde (fysieke en sociale) omgeving en zorg voor en begeleiding van leerlingen met bijzondere noden.

We starten met de volgende stappen:

- Inventarisatie op gezonde dranken
- Inventarisatie op gezonde tussendoortjes en educatie over gezonde voeding
- Inventarisatie op meer beweging op en rond de school

Het verdere verloop van het project (met ook andere gezondheids thema's) wordt bepaald in samenspraak met de betrokken partijen, afhankelijk van de noden.

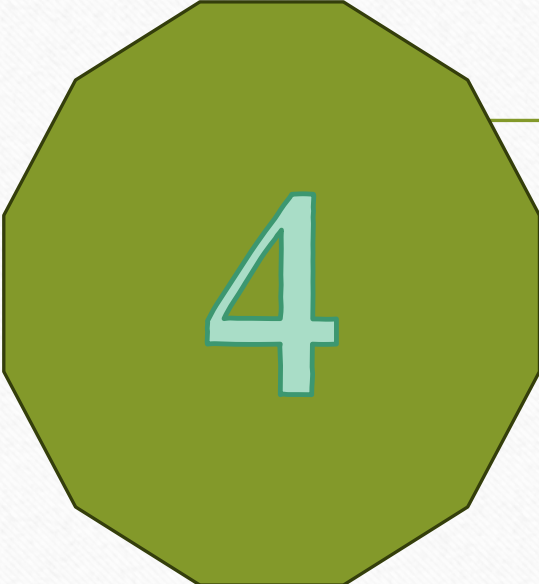
Een gezondheidsbeleid op school heeft veel voordelen voor leerlingen, zowel op korte als op lange termijn. Het zorgt voor meer veerkracht en energie, een groter zelfvertrouwen en het verbetert de leerprestaties. Bovendien liggen kinderen de basis voor hun toekomstige gezondheid. Een gezonde schoolomgeving, en het daarmee en stimuleren van een gezond gedrag op school draagt bij aan een gezonder en gelukkiger leven.

De lokale samenwerkingsverbanden van de gehele regio Neteland zorgt voor een sterke basis om een groot draagvlak om veranderingen te verwzenlijken rond gezondheid en preventie op de scholen. Iedere partner zet zijn expertise in om van dit verhaal een succes te maken. Specifiek voor het project gezonde dranken en kraanwaterscholen wordt heel intensief samengewerkt met drinkwatermaatschappij **Pidpa**, interactief water-educatiecentrum **Hidradoe** en **Aqua Flanders**, de voederorganisatie van de Vlaamse water- en rioleringsbedrijven.

Ordstekend op 17 januari 2023 te Herenthout.

Neteland	Gemeente Grobbedonk	Stad Herenthout	Gemeente Herenthout	Gemeente Olen	Gemeente Vorstlaar
NETELAND	Gemeente Grobbedonk	Stad Herenthout	Gemeente Herenthout	Gemeente Olen	Gemeente Vorstlaar
PARTNERS	Vlaams Instituut Gezond Leven	Logo Kempen	Hirtn	Aqua Flanders	Logo KEM
BASISSCHOLEN GROBDEBONK	GEZOND LEVEN	Pidpa	Hidradoe	Aqua Flanders	GEZONDHEID TROEF
BASISSCHOLEN HERENTHOUT	Klaverblad 3	Klein-op-Baand	Hidradoe	De Wijngaard	Hidradoe
BASISSCHOLEN OLEN	KDSH - De Leertuin	't Klaverblad	De Wiegier	Arandes	Hidradoe
BASISSCHOLEN VORSTLAAR	Althervan De Vesten	De Driemaster	KDSH - Wandervij	Kouloak De Vesten	Hidradoe
	't Klaverblad	VLS De Luchthofen	VKS De Luchthofen	De kleine Wijger	
	De Kriebel	De Toernolijn	De Toernolijn		
	De Krijoog	Kleuterschool Wereldin	Kleuterschool Duzendpoet		

A green octagon with a black outline, containing the number 4 in a light blue color. It is positioned on the left side of the slide, with a dark brown horizontal bar passing behind it.

4

STEM NETELAND

STEM Neteland

- Ecosysteem / 4O-model
- Intensieve samenwerking met bedrijven
- Bereik in buitenschoolse STEM-initiatieven (71%)
- Netwerk en ondersteuning leerkrachten: basis, secundair, vrijwilligers bedrijven (CSR) ...
- **Meerwaarde voor het onderwijs** (bv. bedrijven)
- Van onderuit innoveren: verbreden, verdiepen en verankeren → bv. T-attest & BASO-fiche

CONGRES

De nood aan duurzame netwerken voor onze STEM-ambities

Op donderdag 16 mei 2024 organiseren we een studievoormiddag over STEM waarbij we focussen op zowel de beleidsmatige als inhoudelijke aspecten. We brengen STEM-organisaties, beleidsmakers, bedrijven en vertegenwoordigers van jeugdorganisaties samen met leerkrachten van de 3de graad lager onderwijs en 1ste en 2de graad secundair onderwijs om ervaringen uit te wisselen en van elkaar te leren.

STEM Neteland?

STEM-Neteland is een intergemeentelijk STEM-partnerschap dat door de steun van VLAIO al een mooi parcours heeft afgelegd in de ontwikkeling van missiegedreven STEM-workshops en de uitrol daarvan. De methodiek die we hanteren, werkt uitstekend (bereik van meer dan 70% van alle leerlingen). Het succes is zeker gebaseerd op een vast netwerk, een soort ecosysteem, waarin structureel verbindingen worden gemaakt tussen onderwijs, kennisinstellingen en bedrijven. Meer info: www.stemneteland.be.

Elk woord in de titel van dit congres is relevant:

- nood: we slagen nu onvoldoende in onze maatschappelijke uitdaging, we moeten samen meer doen
- duurzame: voorbij het louter projectmatig werken, minder ad hoc en meer structureel werken
- netwerken: systeemdenken, een permanent ecosysteem zorgt voor inbedding en innovatie (living lab)
- STEM: is wat ons samenbrengt in deze studievoormiddag; we nodigen heel wat STEM-partners uit, zowel beleidsmatig (gemeenten, provincie, Vlaamse overheid) als leerkrachten/onderwijspartners, bedrijven, VOKA/unizo en STEM-organisaties
- ambities: we tonen ambitie, 2024 is als verkiezingsjaar een momentum om STEM een boost te geven

In dit congres brengen we de ervaringen van een goed werkend netwerk en detecteren we de succesfactoren daarin. Ook andere partnerschappen en organisaties komen aan bod in een (doorlopende) infomarkt. De studiedag heeft tot doel om ook andere regio's aan te moedigen om dergelijke structurele netwerken op te zetten en dit in komende verkiezingsprogramma's mee te nemen.

**DONDERDAG
16 MEI 2024
9U-13U**

📍 Thomas More hogeschool Vorsele
🌐 www.stemneteland.be/STEM-congres

www.stemneteland.be

“

Neteland STEM-land is een consortium van partners die samen een lans breken en projecten opzetten om STEM meer onder de aandacht te brengen. De vier O's maken deel uit van de samenwerking: overheid, ondernemers, onderwijs, onderzoek. Daardoor creëren we een echt ecosysteem waarin een kruisbestuiving kan plaatsvinden.

- Lieven Janssens
, voorzitter STEM-partnerschap en samenwerkingsverband Neteland

Vanaf 2024 wil Neteland nog bijkomende stappen in haar STEM-partnerschap zetten. Het werft een coördinator aan die nog meer de aansluiting tussen onderwijs en economie zal maken. Alle details over STEM in het Neteland lees je in [deze folder](#) en op www.regioneteland.be/STEM.

Een mooie samenwerking over gemeentegrenzen heen

De gemeenten Grobbendonk, Herentals, Herenthout, Olen en Vorselaar vormen al lang een politiezone, maar werken ook op andere domeinen structureel samen. Ondertussen al op 44 thema's. Het begint en eindigt dus zeker niet bij STEM. Noem hun samenwerkingsverband Neteland gerust een pionier in regiovorming.

Onderwijs: Lokale netwerken kweken competenties in wetenschap en techniek

VVSG

De opgave om meer arbeidskrachten te vinden met zogenaamde STEMcompetenties is gigantisch: in de industrie, maar ook in de medische wereld en heel wat andere sectoren zijn die vaardigheden gewenst, zeker nu AI zowat overal zijn intrede doet. De keuze voor STEM (science, technology, engineering, mathematics) wordt in de eerste plaats lokaal gemaakt, in de onmiddellijke omgeving van jongeren: dicht bij de school, met ouders, met leerkrachten deeltijds kunstonderwijs, met lokale rolmodellen.

Ondanks vele mooie initiatieven lopen nog te weinig jongeren warm voor een studierichting of beroep in de wetenschappen, technologie, wiskunde, techniek, productie of design. Maar, zo blijkt, lokale besturen kunnen dit potentieel helpen ontsluiten. 'Lokale besturen hebben een belangrijke ondersteunende rol te spelen in het creëren en onderhouden van netwerken en partnerschappen tussen onderwijs- en onderzoeksinstituten, ondernemers en bedrijven om jongeren over de brug te halen, maar ook door zelf STEM in te bedden in vrijetijdsactiviteiten zoals maakbieb's en zomerscholen.'

Aan het woord is Lieven Janssens, burgemeester van Vorselaar en voorzitter van de regionale projectvereniging STEM-Neteland. Neteland zelf is een regio van vijf Kempense gemeenten - naast Vorselaar zijn dat Herentals, Olen, Grobbendonk en Herenthout - die al op vele domeinen nauw samenwerken. Met de steun van VLAIO, het Vlaams Agentschap Innovatie & Ondernemen, bouwde Neteland een lokaal ecosysteem uit volgens het model van de vier O's: onderwijs, onderzoek, ondernemerschap en overheid.

Vlaamse STEM-platform

- Onafhankelijke adviesraad → ook Europees EU coalition (Union for Skills)
- VLAIO, dept onderwijs, VDAB/WSE – EWI (WEWIS), CJM, VARIO → governance
- De vijver groter maken of meer vissen in de vijver ipv concurreren om de enkele vissen uit die vijver te halen → inclusie / schooluitval (bv. Antwerpen secundair)
- Meer en vroeger inzetten op talenten → proeven, prikkelen en talenten benoemen
- Vechten tegen stereotiepe beelden → meisjes, robot/erlenmeyers, computational thinking
- Watervalsysteem > imago! → geen andere dynamiek door enkel de naam te veranderen
- Betere aansluiting onderwijs en bedrijfsleven → bv. advies SERV praktijkgericht onderwijs
- Meer in een ecosysteem = hét antwoord → **advies STEM-allianties**

A green octagon with a dark green border, containing the number 5 in a light blue, stylized font. It is positioned on the left side of the slide, partially overlapping a dark brown horizontal bar.

5

LEERECOSYSTEEM: IT TAKES A VILLAGE

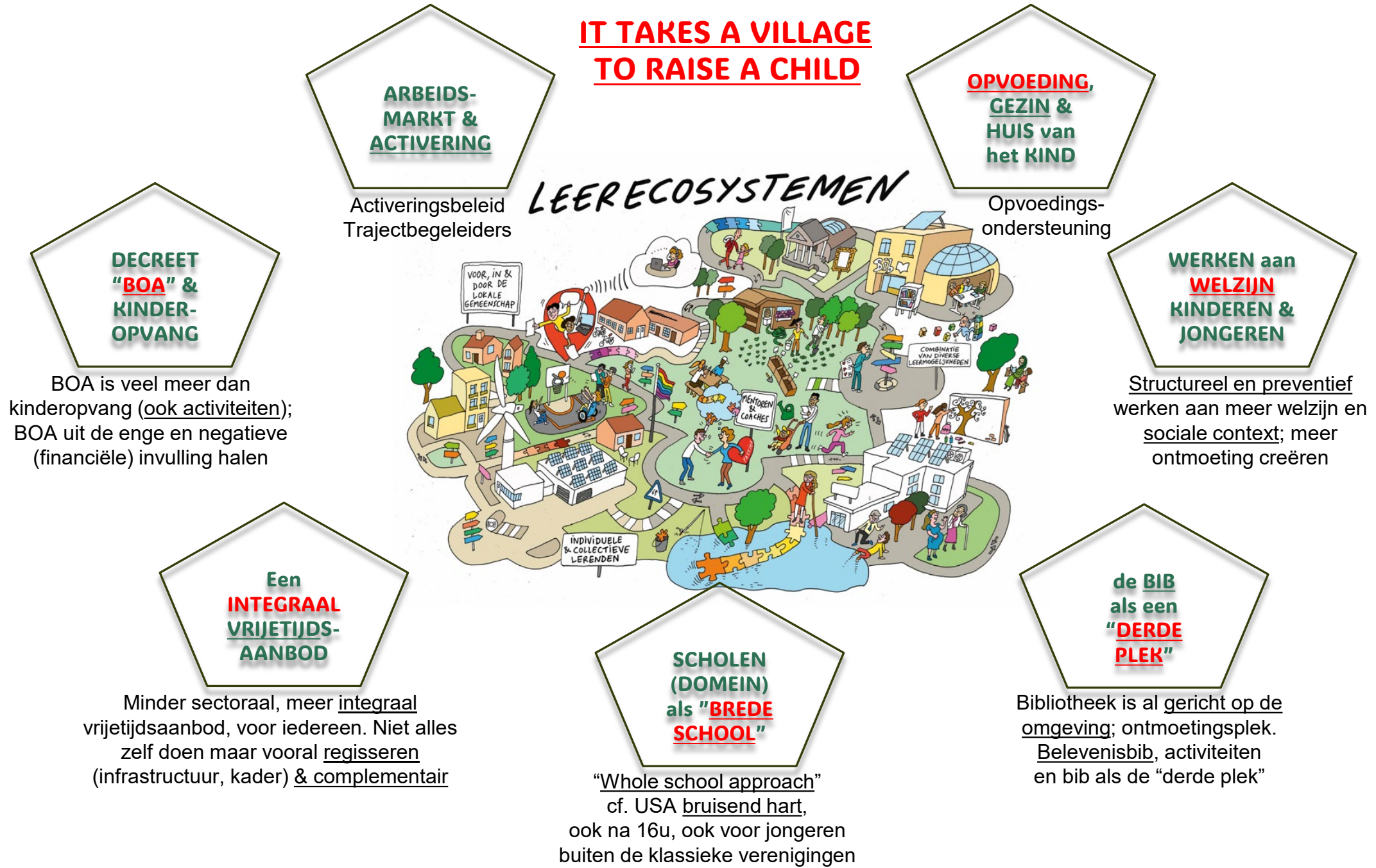
Holistisch kader

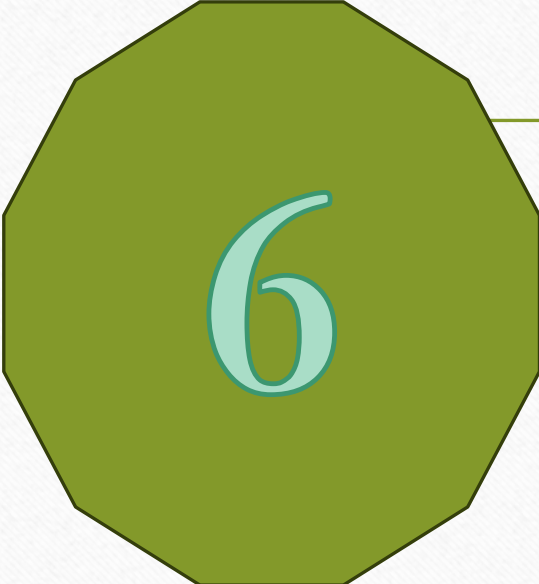
- Whole School Approach (WSA)
- UNESCO scholen
- Leerecosystemen (WEWIS): **it takes a (whole) village**
Vbn. Poperinge, Beringen, Genk, Antwerpen, ...
- **Talenten** centraal en permanent ontwikkelen (**leercultuur**), informele en formele contexten
- Onderwijs ~ lokale besturen / community
= **verbinden** met CC's, bibliotheken, vrijetijdspartners, welzijnsdiensten en ondernemers om leertrajecten te verrijken. Bv. projecten duurzaamheid, technologiehubs in wijkcentra en interactieve buurtlessen.
- Deze **horizontale samenwerking breekt** de traditionele **scheiding** tussen schoolgebouw en maatschappij **open**.

"Ontwikkelen en ontmoeten continu prikkelen: matchmaking & inclusief maken van het aanbod"

IT TAKES A VILLAGE TO RAISE A CHILD

A green octagon with a light blue number 6 inside it.

6

VIJF “ACADEMISCHE” ANALYSES

Een verschuivend profiel voor onderwijs

(1) Veranderende en complexe maatschappelijke opgaven

> Erg veel beweging in het werkveld (enerzijds “disruptie” vs. anderzijds ook veel mooie initiatieven & “innovatie”)

> VUCA-omgeving, maatschappelijk/politiek

→ bv. inclusie vergt samen-inspanning (“kan niemand alleen”)

> Onderwijs als motor sociale inclusie en gelijke kansen / emanciperende kracht van onderwijs

VR 2025 0404 DOC.0263/1

DE VLAAMSE MINISTER VAN ONDERWIJS, JUSTITIE EN WERK

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: visienota stappenplan richting een inclusiever onderwijs

Samenvatting

Deze visienota volgt op de gedachtewisseling in het Vlaams Parlement over het verslag van het Rekenhof over de in- en uitstroom naar het buitengewoon onderwijs, en het advies van de Onafhankelijke Commissie Inclusief Onderwijs.

De visienota beschrijft een aantal prangende problemen zoals het capaciteitsprobleem in buitengewoon onderwijs en de oververtegenwoordiging van leerlingen uit kansarmoede in buitengewoon onderwijs, te lange busritten voor leerlingen, het stijgend aantal vragen naar leersteun in gewoon onderwijs, en het leerrecht dat voor sommige leerlingen onder druk staat.

Op basis hiervan wordt beargumenteerd waarom er nood is aan een evolutie naar meer inclusief onderwijs.

De Vlaamse Regering beschrijft in deze visienota het traject dat ze zal doorlopen om te komen tot een visie, strategie en tijdspad voor een meer inclusief onderwijssysteem in 2040.

Daarnaast kondigt de Vlaamse Regering aan dat er deze legislatuur pionierscholen zullen komen waarin scholen gewoon onderwijs, buitengewoon onderwijs en leersteuncentra zullen samenwerken. Er wordt beschreven wat er beoogd wordt met deze pionierscholen.

Tenslotte voorziet de Vlaamse Regering de aanstelling van een commissie die zich zal buigen over de criteria voor attesteringen voor de verschillende types buitengewoon onderwijs.

Een verschuivend profiel voor onderwijs

(2) Zoveel mooie verhalen,
“prototypes” waarop verder gebouwd kan worden

- > Prototypes zorgen voor een evolutief en verschuivend profiel voor onderwijs
 - Bv. breder “leerbeleid” ipv “onderwijs”beleid
 - > ook overheid: flankerend leerbeleid ipv onderwijsbeleid
 - Bv. brede school / whole school approach
 - Bv. meer talentgericht werken
 - Bv. oog voor inclusie (welzijn, kwetsbare gezinnen) > middenveld en welzijnsorganisaties
 - **Niet enkel school voor samenleving, ook de samenleving voor de school** (wederzijds)

Enkele van de -vele mooie- voorbeelden

- “**Samenleving in de klas**”: bv. BS Windroos werkt aan sociale vaardigheden via dans en beweging, bv. voedseldetectives in Wielsbeke: gezond eten & duurzame ontwikkeling, bv. filosofie en EDO (Educatie voor Duurzame Ontwikkeling) op creatieve wijze combineren, bv. memorydate: (herinneringseducatie op erfgoedplekken, wereldburgerschap) ...
- MOS - **Duurzame scholen**, VALIES – EDO en duurzaam burgerschap in praktijk
- Projectmatige, **inclusieve praktijk** – De Wereldreiziger (Antwerpen), Intercultureel Taalbad Opwijk (Opwijk)
- **Community Service Learning** & School 4 School (VIA Don Bosco), emancipatorische methodescholen – ‘t Speelscholeke
- **Sociale mix**: bv. Gent, Leuven en Brugge samen met basisscholen, AGII en bv. Hart voor Handicap (bv. “De Genereuze Samenscholing” Oostende)
- **Ouderbetrokkenheid**: huisbezoek brugfiguren à ouders (Mariakerke), “brooddoosnodig” BuLO Blijdhove, groene speelplaatsen VBS Sint Maria Oudenhove
- **Professionele leergemeenschappen** in secundair onderwijs: GO! Talent Dendermonde en Technisch Atheneum Lokere, Sint-Ursula Instituut (Antwerpen) schoolbrede leercultuur, “Taalrijk kansrijk” (meertaligheid in kleuterklassen).
- Secundaire **pedagogiekprojecten** (PLG ea.) in bv. Antwerpen, Dendermonde, Lokeren Zelfregulerend leren, taalontwikkeling, ouderbetrokkenheid
- **STEAM @** Antwerpen, STEMpact-scholen, Talent-systemen en –huizen: bv. Genk, Poperinge, Borgloon, Pelt, Antwerpen, LABSCHOLEN, leerecosystemen
- En vele andere (projecten, netwerken, ecosystemen) ...

Een verschuivend profiel voor onderwijs

→ *Tussentijdse bedenking:*

- Hoe die prototypes meer generiek maken?
We schieten niet op met enkel pilootprojecten (“pilotitis”)?
- Drempels wegnemen: elk aparte, eigen referentiekaders + tradities van niet-samenwerking + weerstanden + gebrek aan eigenaarschap
- Stimulansen voorzien: prikkels voor samenwerking
> bv. structureel overleg met ouders, andere scholen, lokale besturen, middenveld ...
- Echt een “agenda” van hervormingen (schoolorganisatie, schaal scholen, HR)

Een verschuivend profiel voor onderwijs

(3) Verkokerd en fragmentair? Zowel binnenin als in het systeem errond

- Onderwijs zelf niet sectoraal benaderen maar heel erg verweven en verworteld (arbeidsmarkt, welzijn, BOA ...) → niet vanuit koker maar vanuit open houding
- Hybride landschap: met publieke, social profit en private actoren (cf. ecosysteem)
- Niet in de “bevoegdheidsval” trappen: **debat niet vanuit taakstelling, historiek of ideologie voeren, wel vanuit een partnerschapsgedachte en wederzijdsheid** (samen collectieve impact ipv elk zijn/haar eigen referentiekader)

Een andere governance

(4) Sterk evoluerende maatschappelijke opgaven vragen andere governance

- “Matchmaking”: heldere doelstelling/waardenpropositie, geen “freerider”-gedrag, vrijwilligheid overstijgen (niet vanuit eigen taakstelling maar maatschappelijke nood)
→ Van hiërarchische sturing naar **participatieve netwerk governance**
- Scholen, lokale besturen, ouders, onderwijskoepels en het brede middenveld samen. Ipv top-down kaders eerder een cultuur van coöperatie/co-creatie (stakeholders die samen visie en uitvoering vormgeven: **horizontaal en verticaal**)
- **Lokale samenwerkingen** overstijgen veel ‘oude’ verschillen > andere dynamiek
- Lokaal ook meer innovatie van onderuit > vanuit een vast netwerk (vertrouwen, vaste partners, “wat geen wortels heeft, krijgt geen kruin”)

Een andere governance

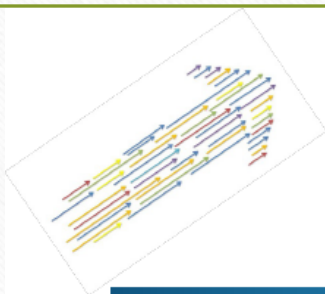
(4) Sterk evoluerende maatschappelijke opgaven vragen andere governance

- “Lokaal maakt het verschil” ... maar dan ook bestuurskracht/capaciteit belangrijk
- En ook het belang van vaste netwerken (**traditie, vertrouwen, overleg**)
- Prikkelend idee om partners in vaste regionale afbakening, bv. “leerhubs” OVSG
→ efficiëntie en transparantie in bovenlokale structuren (cf. LOP's, onderwijszones)
- Governance kan helpen: uit de koker treden, lokale niveau zorgt voor verbinding/integratie (werkt wel - eerder dan stereotiepe en soms achterhaalde tegenstellingen op hoger niveau)
- Maar ook: niet alleen structuren en governance lost op > ook een **attitude/cultuur!**

Collective Impact Model

(5) Collectieve impact

- Sterk evoluerende maatschappelijke opgaven vragen niet alleen een andere governance
> ook een sterkere samen-aanpak, een andere “**instelling**”
- Weg van monocausaal denken & dichtome/binaire kijk
> meer **procesmatige** benadering die rekening houdt met verschillende (f)actoren en hun complexe interactie (samenspel)
- Collective Impact Model =
een maatschappelijk businessmodel (“niemand kan die transitie alleen aanpakken”)

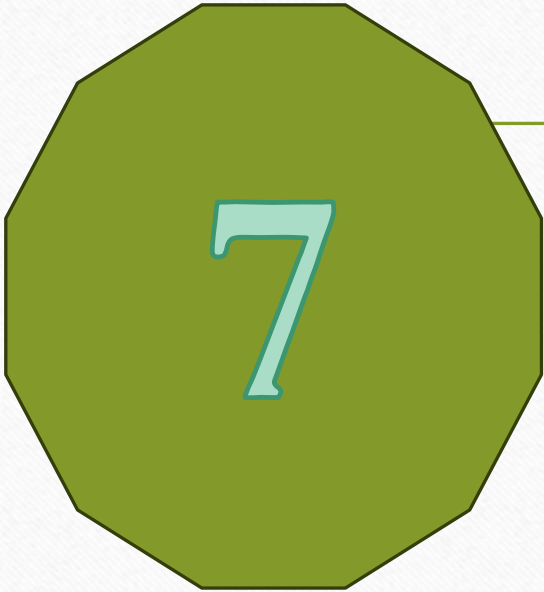
Het samenwerkingsspectrum

Collective Impact Model

- Bv. vernieuwd “sociaal contract”:
 - > alleen haalbaar als overheid, schoolteams, ouders, middenveld en maatschappelijke partners de gedeelde verantwoordelijkheid opnemen
 - > Cf. UNESCO Vlaanderen : “Reimagining our futures together: A new social contract for education”
- **Eigenaarschap** in het aandragen van & bijdragen tot oplossingen
→ waardenpropositie (“why”), resultaten benoemen, activiteiten die elkaar versterken, continue communicatie (nu teveel gepolariseerd)
- Collectief optreden = grotere impact (1+1 is ...)!

A green octagon with a light blue number 7 inside it. The octagon is positioned on the left side of the slide, and the number 7 is centered within it.

7

KERNBOODSCHAPPEN VAN/AAN SAMENLEVING

Grondstroom > vijf kernboodschappen

1. **“Netwerking”**: gemeente-overschrijdend, domein-, niveau- én netoverschrijdend
> coalities, op basis van gelijkwaardigheid & eigenaarschap (geen freerider)
2. **“Outside in”** ipv inside out
> naar buiten gericht, vanuit concrete maatschappelijke opgaven (geen “bevoegdheden”kwestie)
3. **“Breed en open”**: brede school, whole school approach
> open scholen, connecteren (ouders, andere scholen, andere organisaties, lokale besturen ...)
4. **“Leer en talent”cultuur**: maatschappelijk (sensibilisering) maar ook in organisaties
> Talenten prikkelen en ontwikkelen in formele en informele leercontexten
5. **“Inclusief”**: werken op drempels en toegankelijkheid
> bv. waterval, schooluitval > meer samenwerking met welzijn, lokaal bestuur & middenveld